

Kamu Politikası Analizine Yönelik Kavramsal ve Kuramsal Bir Çerçeve*

Cenay BABAĞLU**

Özet

Çalışmanın amacı öncelikle kamu politikası analizinin kavramsal ve kuramsal gelişimini tarihsel süreçte tartışmaktır. Özellikle kamu politikası analizi çalışmalarının gelişimi, kuramsal temelleri, analiz yaklaşımları ve öne çıkan kimi kamu politikası analizi modelleri irdelenmiştir. Ayrıca bu modellerin gelişmesi sürecindeki kuramsal tartışmalar incelenerek, kamu politikası analizi çalışmalarının kuramsal çerçevesi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu politikası, kamu politikası analizi, süreç analizi, kamu politikaları yapım modelleri

A Conceptual And Theoretical Framework on Public Policy Analysis

Abstract

The primarily aim of this study is to discuss the conceptual and theoretical development of public policy analysis in the historical process. Particularly the development of public policy analysis studies, theoretical foundations, analysis approach and some featured public policy analysis models were examined. And also by examining the theoretical discourses on the development process of these models, it has tried to present the theoretical framework of public policy analysis studies.

Key words: Public policy, public policy analysis, process analysis, models of public policy-making

* Smith ve Larimer (2009: 25), anadili İngilizce olmayan lisansüstü öğrencilerin; politika ve siyasa (politics and policy) terimlerini kavramada güçlük çektiklerini ve kendi anadillerinde böyle bir ayrım olmadığını vurgularken Türkçe yazındaki bir soruna da dolaylı olarak dikkat çekmiş olmaktadır. Ömürgönülşen (2003: 4-5) tarafından vurgulanan administration ve management terimlerine yönelik tekil karşılık olarak 'yönetim'in kullanılmasının yarattığı karmaşa, politika terimi ile karşılanan policy ve politics terimlerinde de geçerlidir. Türkçe yazında public policy terimi için kamu politikaları ya da kamu siyasaları terimleri farklı yazarlarca kullanılmaktadır. Örneğin Ergun (2004); Yıldız (2006, 2007), Üstüner (2003) gibi kimi yazarlarca siyasa teriminin tercih edildiği görülmektedir. Öte yandan pek çok eserde kamu politikaları teriminin kullanıldığı ve bu şekilde bir yayılımın olduğu gözlenmektedir. Karkın (2012:689), aynı noktaya temas edip siyasa teriminin kullanımının daha uygun olacağını belirtmekte, Çevik ve Demirci (2009: 22) ise zıt bir yönde 'politika' teriminin daha uygun olduğunu iddia etmektedir. Öte yandan, aynı konu 2009 yılından itibaren, kamu politikası alanında çalışmalar yapan akademisyenlerce düzenlenen kamu politikaları çalıştaylarında da dönem dönem gündeme gelmiş ve public policy terimi için kamu politikası karşılığının kullanılması noktasında genel bir kabul ortaya çıkmıştır. Bu nedenle çalışma boyunca kamu politikası teriminin kullanılması uygun görülmüştür.

** Yrd. Doç. Dr., TBMM/Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, cbabaoglu@ohu.edu.tr, cenaybabaoglu@tbmm.gov.tr

GİRİŞ

Kamu politikaları çalışmalarının ‘yeniliği’ ya da alanın ‘keşfi’, genel olarak tartışmalıdır. Ancak kabul edilen bir önerme, modern dönemde kamu politikası analizlerinin farklılaştığı ve günümüzde Türkiye açısından bu yeni analizlerin henüz çok yaygınlaşmadığıdır. Bu noktadan hareketle, öncelikle kamu politikasının (KP) ve kamu politikası analizinin (KPA) ne olduğu üzerinde durulmalıdır. Ancak sosyal bilimlerde çalışmalarında sıklıkla karşılaşılan tanımlama sorunu kamu politikası kavramı için de geçerliliğini korumaktadır. Wildavsky¹ kamu politikası derslerinde kamu politikası veya kamu politikası analizi nedir sorularının sorulmasına izin vermediğini, çünkü tanımlamaktan ziyade anlatmanın daha kolay olduğunu ifade ederek durumu ortaya koymaktadır. Yine Cooper ve arkadaşları kamu politikalarını kavram olarak ortaya koymaya çalışmanın güç olduğunu, aksine kamu politikalarını bir konu olarak nitelemenin daha doğru bir yaklaşım olacağını iddia etmektedirler². Bu yaklaşımın, daha geniş tanımlamalar vasıtasıyla işi kolaylaştıracağı vurgulanmaktadır. Parsons, tanımlama meselesinin özünde ‘kamu’ (*public*) kavramına yönelik tartışmalarının olduğunu belirterek, ‘kamu’ terimindeki dönüşümlerin doğrudan kamu politikaları alanının tanımlamalarına da yansdığına dikkat çekmektedir³. Yazındaki pek çok metin de aynı yaklaşımla, tanımlama güçlüğüne işaret ederek başlar. Ancak kapsamı itibarıyla en çok vurgulanan tanımın, Dye tarafından ortaya konan, ‘*hükümetin yapmayı ya da yapmamayı tercih ettiği şey*’ tanımlamasıdır denilebilir⁴. Öte yandan pek çok yazar kamu politikalarını kendi yaklaşımına uygun şekilde tanımlamaktan çekinmemiştir. Örneğin, Heclö daha sınıflandırmalı bir yaklaşımla; kamu politikalarının genel sosyal hareketlerden küçük, ancak basit kararlardan büyük, orta seviyeli kararlar bütünü olduğunu vurgular⁵. Ergun⁶, “siyasi otoritelerin aldığı bağlayıcı kararlar, “...benzer ya da yinelenen durumlarda alınması gereken önlemlerin takdir hakkı alanını daraltan genel ilke ya da kurallar” tanımını uygun bulmuştur. DeLeon’un⁷ sosyal problemlere yönelik uygulamalı bir entelektüel yaklaşım, nitelemesi de bu kapsamda zikredilebilir. Frohock⁸ ve Easton⁹ gibi kimi yazarlar ise kamu politikalarının, toplumsal bölüşümü ve yeniden bölüşümü sağlayan kararlar bütünü niteliğine işaret etmektedirler.

1 Aaron Wildavsky, *Speaking Truth to Power: The Art and Craft of Policy Analysis*, (New Brunswick: Transaction Books, 1987) s.5.

2 Philip J. Cooper, Linda P Brady, Olivia Hidalgo-Hardeman, Albert Hyde, Katherine C. Naff, J. Steven Ott, ve Harvey White, *Public Administration for the Twenty-First Century*, (Orlando: Harcourt &Brace, 1998) s.159

3 Wayne Parsons, *Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*, (Aldershot: Edward Elgar Publishing, 1995). s. 2-4.

4 Thomas R. Dye, *Understanding Public Policy*, (New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1987). s.1

5 H. Hugh Heclö, ‘Review Article: Policy Analysis’, *British Journal of Political Science*, No. 2, 1972, s.84

6 Turgay Ergun, *Kamu Yönetimi: Kuram, Siyasa, Uygulama*, (Ankara: TODAİE, 2004). s.302

7 Peter DeLeon, (1988). *Advice and Consent: The Development of Policy Sciences*, Russel Sage Foundation, New York, s.219

8 Fred M. Frohock, *Public Policy: Scope and Logic*, (New Jersey: Prentice-Hall, 1979)

9 David Easton, (1965). ‘The Political System Under Stress’ içinde Shafritz, J. M.; Karen, S. L. ve Borick, C. P., (der.) *Classics of Public Policy* (New York: Pearson, 2005), s. 9-17.

KAMU POLİTİKASI ANALİZİ VE KURAMSAL ARKA PLAN

Kamu politikası tanımlamalarında niteliğe odaklanmanın daha geçerli olduğu iddia edilebilir. Nitekim, Smith ve Larimer¹⁰ aynı vurguyla, kamu politikalarının özellikleri üzerinden tanımlanmasının daha doğru olduğu vurgulamaktadırlar. Bu noktadan hareketle kamu politikalarının öne çıkan kimi özellikleri özetlenebilir¹¹:

- Kamu politikaları hedefli bir yaklaşımlar bütünüdür, yani belirsiz ve tesadüfi kararlar olarak nitelenemez.
- Kamu politikaları ülkelerin siyasal rejimlerinden bağımsız olarak her ülkede gerçekleşir. Bu durum devletin sürekliliğinin ve meşruiyetinin bir sonucudur. Öte yandan ülkeden ülkeye politika süreçleri değişkendir.
- Tek bir karar, yasa ya da uygulama kamu politikaları olarak değerlendirilmemelidir. Kamu politikaları bir süreçtir ve kararlar ve amaca yönelik uygulamalar bütünüdür. Ancak süreçler, bir sabit adımlar bütünü değil, politikadan politikaya değişkenlik gösterebilen bir silsiledir.
- Alınacak kararlar olumlu ya da olumsuz olabilir. Hatta nötr duruş da bir yaklaşımdır. Dolayısıyla idarenin yaptığı, yapmadığı ya da yapmayı ya da yapmayı dile getirdiği tüm kararlar süreç dâhilindedir.
- Kamu politikalarında paydaşlar vardır. Politika ağbağları, politika toplulukları ya da politika alt sistemleri olarak nitelenen çerçevelerde birden fazla aktör bulunur ve bu aktörler arası etkileşimle politikalar ortaya çıkar.
- Kamu politikaları aktörler tarafından ortaya konan talepler üzerinden hareket eder. Farklı aktörlerin talepleri doğrultusunda süreç gelişir. Gelişmiş demokrasilerde talebin, genellikle tabandan, yani halktan geldiği söylenebilir.
- Kamu politikaları zorlayıcı, bağlayıcı ve kısıtlayıcıdır. Sürece dâhil olan ya da olmayan tüm aktörleri kapsayıcıdır.

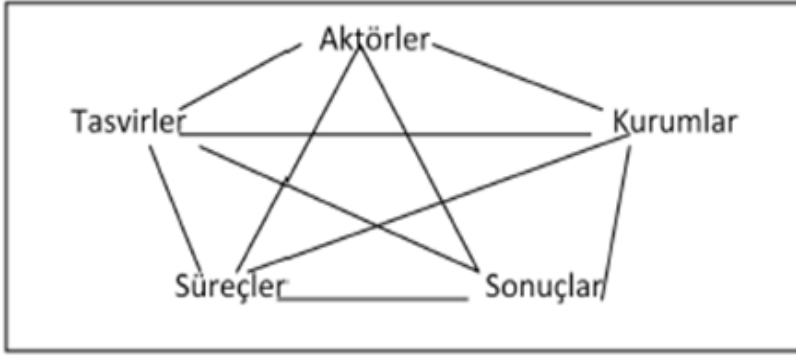
Yukarıda sıralanan niteliklerden hareketle kamu politikasının aktörlerden, kurumlardan, çözümlenmelerden, süreçlerden ve sonuçlardan oluşan bir unsurlar bütünü olduğu söylenebilir. Usta, bu unsurları ve aralarındaki ilişkileri Şekil 1'de verdiği şekilde görselleştirmiştir¹²:

10 Kevin B. Smith ve Christopher W. Larimer, *The Public Policy Theory Primer*, (Philadelphia: Westview Press, 2009). s.4

11 Argun A. Akdoğan, 'Türkiye'de Kamu Politikası Disiplinin Tarihsel İzleri', içinde Filiz Kartal, (der.) *Türkiye'de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları*, (Ankara: TODAİE, 2011), s. 76-77; James E. Anderson, *Public Policymaking: An Introduction*, (Boston: Houghton Mifflin Company 1994), s.6-8; Cooper, vd., 1998, s.160; Hasan Hüseyin Çevik, 'Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye Açısından Bir Değerlendirme', *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 31, Sayı 2, 1998 s. 105; William I. Jenkins, *Policy Analysis: A Political and Organizational Perspective*, (New York: Palgrave Macmillan, 1978), s.34

12 Aydın Usta, 'Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış', *Yasama Dergisi*, No. 24, 2013, s. 82.

Şekil 1: Kamu Politikası Unsurları

Kaynak: Usta, (2013:82)'den alıntılanmıştır.

Genel olarak kamu politikasının ne olduğu ortaya konduktan sonra, günümüzde gittikçe artan oranda ilgi gören bir disiplin olarak kamu politikası analizinin ne olduğuna odaklanmak gerekir. Bu aşamada öncelikle kamu politikaları analizi teorik temellerine ve tarihsel süreçte yaşadığı kırılmalara göz atmak yerinde olacaktır. Temel olarak kamu politikası analizi disiplininin üç ana paradigma değişimi yaşadığı söylenebilir:

- Pozitivizm etkileri ve davranışçı yaklaşım etkisi
- Piyasacılık ve işletme yaklaşımları
- Siyasa süreçlerindeki değişim ve aktör katılımları

İlk aşamada Aydınlanma Çağı'nın etkisiyle Dünya'yı ampirik yollarla tanıma ve tanımlama anlayışı ağırlık kazanmış, sosyal bilimlerde deneysel yöntemlerin kullanılması, özellikle A. Comte ve F. Bacon öncülüğünde yaygınlaşmıştır. 20. Yüzyılın başlarında Viyana Ekolü'nün eleştirel yaklaşımıyla bu ampirik eğilim, inanç ve değerlerin analiz sürecine katılması yolunda bir eğilim ortaya çıkmıştır. Yine Karl Popper'in ampirik yöntemlerine yönelik eleştirilerinden KPA alanı da nasibini almış ve toplum mühendisliği nitelemesine maruz kalmıştır. Ampirik yöntemlerin doğrulama değil, yanlışlama üzerine kurgulanması disiplinin analiz çıktılarını yönelik eleştirileri arttırmıştır. Kuhn'un yanlışlama sürecinde değerlerin etkin olacağı vurgusu ve hâkim görüşün (paradigmanın) eylemi, eylemin gözlemi, gözlemin araştırmayı ve analiz sonuçlarını etkileyeceği iddiası KPA disiplinine yönelik olumsuzlamaları desteklemiştir. KPA disiplininin ussal bilgi arayışı ve iddiası sarsılmıştır. Ayrıca kamusal sorunlara yönelik deneysel metotların, toplumu bir deney ürününe dönüştürmesi sorunsalı doğmuştur¹³.

Pozitivist akım üzerinden ilerleyen KPA disiplininin sayısal doğrularına yönelik eleştiriler ve ardından yanlışlama temelinde ilerleyen yaklaşımına yönelik eleştiriler,

13 Parsons, 1995, s. 66-72

yapısalcı yaklaşım etkilerini öne çıkarmıştır. Bilgi ve bilgiyi üreten ilişkisi sorgulanmaya başlamıştır. Böylece KPA disiplinine pozitivist yaklaşmak, küçük bir delikten alanı gözlemlemeye benzeyecektir. Analiz sürecindeki hakim paradigma ve değerlerinin de göz önünde tutulması gerekir. Ancak öte yandan her analiz sürecinde yapı-sökümcü bir tavır sergilemek, bilimin eklektik yapısına da ters düşecektir. Bu noktada kamu politikaları analizini de süreç olarak görmek daha doğru bir yaklaşımdır.

Kamu politikaları analizini bir tür teknik analiz biçimi yanında, bir çalışma alanı olarak tanımlayabilmek için süreç yaklaşımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle alanın gelişimine odaklanmak faydalı olacaktır. Çünkü pek çok tartışmada kamu politikasının yeni bir çalışma alanı olduğu vurgusu hâkimse de bir danışma ve tavsiye mekanizması olarak düşünüldüğünde alanın tarihini yönetim olgusunun ortaya çıkışıyla özdeşleştirmek mümkündür. DeLeon¹⁴, bir kabile şefinin kararlarını müzakere etmesi ya da herhangi bir kabile üyesine danışmasının bu bağlamda değerlendirilebileceğini ifade etmektedir. Smith ve Larimer¹⁵ de aynı yaklaşımla, alanın tarihinin antik çağlara kadar uzandığını iddia etmektedir. Platon'un 'Devlet'inde öne sürülen politika önerileri örneğin bu kapsamda değerlendirilebilir. Aynı şekilde Orhun Abideleri'nin bir tür kamu politikası belgesi niteliği taşıdığını söylemek mümkündür¹⁶. Yıldız ve arkadaşları da Nizam-ül Mülk'ün 'Siyasetname'sini, Yusuf Has Hacib'in 'Kutadgu Bilig'ini, Defterdar Sarı Mehmet Paşa'nın 'Devlet Adamlarına Öğütler'ini, Türk idare tarihinden farklı kamu politikası örnekleri olarak sıralamaktadır¹⁷. Yine Machiavelli'nin 'Prens' isimli eseri, Smith ve Larimer¹⁸ tarafından örnek tarihi kamu politikası çıktısı olarak gösterilmiştir.

Sıralanan örneklerde danışman-yönetici ilişkisi içerisinde yürütülen faaliyetlerin ve bu çıktılarının karar alma süreçlerine etkileri dikkate alınarak kamu politikaları örnekleri kabul edilmektedir¹⁹. Goldhamer'in²⁰ etimolojik bir yaklaşımla vezir kelimesinin Arapça kökenine yönelik "[yönetme]"[yükün[ün] taşınmasına yardım eden kişi" vurgusuyla aynı şekilde danışmanlık ve kamu politikası işlevine daha çok örnek sunulabilir. Öte yandan bu çıktılarının kapsamlı araştırmalardan ziyade bireysel gözlemlere dayanması ve bilimsel kurallardan uzak biçimde üretimi nedeniyle günümüz kamu politikalarına tam olarak benzetmek mümkün değildir²¹. Machiavelli'nin Prens isimli eseri de bir tür tavsiye metnidir, ancak günümüz kamu poli-

14 Peter deLeon, 'The Historical Roots of the Field', içinde, Moran, M.; Rein, Martin. ve Goodin, R.E., (der.) The Oxford Handbook of Public Policy, (Oxford: Oxford University Press, 2006), s. 40

15 Smith ve Larimer, 2009, s. 7

16 Cenay Babaoğlu, 'Türk İdare Tarihinde Danışmanlık ve Orhun Abideleri', Selahattin Karabınar, (der.), Balkanlarda Riskler ve Fırsatlar, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2013), s. 1-13; Cenay Babaoğlu ve Mete Yıldız, 'Kamu Politikası Bakış Açısından Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde Hükümdar-Danışman İlişkisi Üzerine', Yasama Dergisi, Sayı 29, 2016, s. 37-42.

17 Mete Yıldız, Cenay Babaoğlu ve Bican Şahin, 'Kamu Politikası Analizini Türk İdare Tarihi Üzerinden Okuma', Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi, Vol. 34, No. 2, 2016, s. 23-39.

18 Smith ve Larimer 2009, s. 7

19 William N. Dunn, Public Policy Analysis: An Introduction, (3rd Edt.). (New Jersey: Prentice Hall, 2004), s.34-35

20 Herbert Goldhamer, The Adviser, (New York: Elsevier, 1978).

21 deLeon, 2008, s. 40

tikalari analizi daha sistematik ve analitik bir yöntemdir. Bu nedenle, ifade edilen çalışmaları bilimsel faaliyetten ziyade bir tür sanatsal faaliyet olarak görmek, daha doğru bir yaklaşım olabilir²².

Kamu politikaları analizinde önemli bir dönem de Aydınlanma Çağı ile başlamıştır. Bu dönemde bilimsel çalışmalara ve insan aklına yönelik olumlamalar, kamusal sorunların analitik çabalarla çözülebileceği iddiasını doğurmuştur. Akdoğan²³ da bu dönemde bilginin önemini ve idarede kullanımının arttığını vurgulamaktadır. Yine benzer dönemlerde ortaya çıkan Kameralizm düşüncesinin yönetim bilgisi ve eğitiminin önemini arttırdığı iddia edilebilir. Kameralizm düşüncesi, üniversitelerde üretilen bilginin askeri, malî ya da idari meselelerin çözümünde önemli fayda sağlayacağı savı üzerine temellenmiştir²⁴.

Devam eden dönemde özellikle 19. yüzyılda İngiltere’de yükselen veriye dayalı analiz ve analize dayalı planlama ve karar verme yaklaşımı da kamu politikaları analizi disiplini için önemli bir açılım sağlamıştır. 1830’larda İngiltere’deki Manchester ve Londra İstatistik Toplukları gibi bazı sivil toplum kuruluşları kentlerdeki çarpık kentleşme, işsizlik ve suç oranlarının artışı gibi sorunları teşhis etmek ve çözümler üretmek amacıyla veri toplamaya ve işlemeye başlamışlardır. Bu dönemde olgular ile görüşleri birbirlerinden ayırma amaçlı bilimsel faaliyetlere ağırlık verilmiştir. Anketler, istatistiki analizler, katılımcı gözlem gibi kimi metotlar aracılığıyla toplumsal sorunlar analiz edilmeye ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Bu yeni veri toplama teknikleri ile elde edilen bilgilerin, idarecilerin ‘yeni’ kamusal meseleleri çözmesinde faydalı olacağı düşüncesi ve üretilen politika analizlerinin veriye ve bilimsel yöntemlere yönelmesini sağlamıştır²⁵.

20. yüzyılın başlarındaysa kamu politikaları analizi disiplini için yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri Başkanı olan Woodrow Wilson, İlerici Hareket’in en önemli temsilcilerinden biri ve kamu yönetiminde sosyal bilimlerden ve sosyal bilimcilerden yararlanan başkanların ilki olarak tanımlanmaktadır²⁶. 1929 küresel ekonomik krizi sonucu artan uzmanlık ihtiyacı ve İkinci Dünya Savaşı sırasında savaş stratejileri için geliştirilen yönelem araştırmaları ile yoğun istatistiki analizler sonucu KPA da yeni bir dönemece girmiştir²⁷. Kamusal sorunları

22 Beryl A. Radin, *Beyond Machiavelli: Policy Analysis Comes of Age*, (Washington: Georgetown University Press, 2000), s.11-13

23 Argun A. Akdoğan, ‘Aydınlanmadan Neo-Liberalizme Kamu Politikasının Sarsıl(a)mayan Egemenliği’, *Amme İdaresi Dergisi*, Vol. 45, No. 4, 2012 s. 1-2

24 Can Umut Çiner, ‘Fransız Yönetim Düşüncesinin Gelişimi: Polis Biliminden Örgüt Bilimine’, *Amme İdaresi Dergisi*, Vol. 42, No. 1, 2009, s.3; Michael W. Spicer, ‘Cameralist Thought and Public Administration’, *Journal of Management History*, Vol. 4, No. 3, 1998, s. 149-159; Gencay Şaylan ‘Yönetim Biliminin Evrenselliği ile İlgili Bazı Düşünceler’, *Amme İdaresi Dergisi*, Vol. 11, No. 2, 1978, s.7

25 Dunn, 2004, s. 37-39.

26 Nicholas Henry, *Public Administration and Public Affairs*, Upper Saddle River, (New Jersey: Prentice Hall, 2004), s. 306

27 Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı, ‘Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi’, içinde Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı, (der.), *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, (Ankara: Adres, 2013), s.33-34

çözmek amacıyla bilimsel yöntemler kullanarak veri toplanması ve analizinin sistematik bir şekilde yapılması sürecinin ortaya çıkışı her ne kadar 20. Yüzyıl'ın başına kadar geriye götürülebiliyorsa da kamu politikaları analizinin yaygınlaşmasındaki kırılma noktasının II. Dünya Savaşı olduğu söylenebilir. Akdoğan²⁸, bu son dönemle birlikte gelişen KPA anlayışı ile ikinci dönemdeki KPA anlayışı arasındaki farkların analizde kullanılan yöntemlere dayandığını iddia etmiş, üçüncü dönemde öne çıkan yöneylem araştırmalarının, fayda-maliyet analizlerinin, istatistiki ve matematiksel çalışmalara yönelişin farklılaşmayı getirdiğini vurgulamıştır. DeLeon²⁹ ise iki dönem arasındaki farklılaşmayı; bilimsel yaklaşımın kullanımının yaygınlaşması ve sorun-odaklılık, araştırmalarda ve uygulamalarda çok-disiplinli yaklaşımların benimsenmesi ve değer-odaklılık olmak üzere üç başlıkta özetlemiştir.

II. Dünya Savaşı esnasında ve sonrasında sosyal bilimcilerin aktif roller üstlenmesi ve stratejik karar alma yöntemlerine yönelik yoğun ilgi kamu politikaları analizlerinin gelişimini de tetiklemiştir³⁰. Özellikle Daniel Lerner ve Harold Lasswell'in ABD ordusu adına analiz ve propaganda çalışmaları yürütmesi ve bu faaliyetleri sırasında sayısal tekniklerden sıklıkla faydalanmaları alanın idarede kullanımının artmasında rol oynamıştır³¹. Bu dönemdeki çalışmaların problem odaklı, çok disiplinli ve değere dayalı niteliğine yönelik vurgular ile KPA disiplini, diğer bilim dallarından farklı bir yere oturtulmaya çalışılmıştır³². Özellikle Lasswell'in politika bilimlerine yönelik yaklaşımı ve genel sosyal bilimler örüntüsü yaklaşımı ve II. Dünya savaşı ertesindeki yaygın kullanım, alanı popülerleştirmiştir³³. Savaş sırasında başarıyla uygulanan tekniklerin -savaş sonrasında özellikle askeri bürokrasinin sivil bürokrasiye transferinin de etkisiyle- savaş sonrasında ekonomi, eğitim, sağlık gibi farklı politika alanlarında da uygulanabileceği fikri uyanmıştır³⁴. 1961 yılında Planlama-Programlama-Bütçeleme-Sisteminin (PPBS) hayata geçirilmesiyle kamu politikası analizlerine yönelik ilgi artmıştır³⁵. Aynı dönemde sosyal bilimlerin etkisi altına alan sistem yaklaşımına yönelik uygunluğu da KPA disiplininin yayılımını arttırmıştır³⁶. Bir yandan PPBS uygulamalarının ve yaşanan küresel ekonomik sorunların etkisiyle, bu dönemde politika analizlerine ekonomi ve ekonometri ağırlığı damga vurmuştur³⁷.

28 Akdoğan, 2011, s. 79

29 deLeon 2008, s. 40

30 Radin, 2000, s. 12-16

31 Fatma Eda Çelik, 'Çalışma Alanı Olarak Kamu Politikası: Tarihsel ve Düşünsel Kökler Üzerine', *Amme İdaresi Dergisi*, Vol. 43, No. 3, s. 56-58

32 deLeon, 2008, s. 41

33 Smith ve Larimer, 2009, s. 8

34 Radin, 2000, s. 10

35 deLeon, 2008, s. 43;

Yehezkel Dror, 'Policy Analysts: A New Professional Role in Government Service', *Public Administration Review*, No. 2, 1967, s. 198

36 Dror, 1967, s. 199; Smith ve Larimer, 2009, s. 8

37 Radin, 2000, s. 3-4

Kamu politikaları disiplininde bilimler arası etkileşim düzeylerindeki farklılaşma tarihsel süreç boyunca devam etmiştir. Cooper ve arkadaşları³⁸ KPA çalışmalarında; 20. Yüzyıl başlarında uygulamaya ağırlık veren yaklaşımın, II. Dünya Savaşı sonrası ve sonrasında tekniklere ağırlık veren yaklaşımın, 1960'lardan itibaren ise ekonomi ve istatistiğe ağırlık veren yaklaşımın baskın olduğunu belirtmektedirler. 1960'larda ekonomik parametrelerdeki değişimlerle beraber hakim paradigma ekonomi ağırlıklı bir yapıya bürünmüş ve ussal alan sıfatı ve devlete olan tüm sorunları çözebilir imajıyla uzmanlığa dayanan seçkinci analizler doğmaya başlamıştır. 1970'lere gelindiğinde ise kamu politikası analizcileri politika danışmanları olarak parlak bir dönem geçirmiş ve veriye dayalı çözüm arayışları yeniden ağırlık kazanmıştır. 1970'lerde, devlete ve KPA uzmanlarına yönelik güvende azalmanın yaşandığı ve işletme tekniklerinin kamu politikası analizlerine sirayet ettiği bir dönemdir. Yine aynı dönemde kamu yönetimi ve siyaset ikiliği arasında bir yol olarak kamu politikaları analizleri **öne çıkmaya başlamıştır**³⁹. 1980'lerde ise kamu tercihi teorisinin homo economicus ve homo politicus eşitliğine dayanan bireyci yaklaşımları⁴⁰ ile KPA alanına yönelik güven iyice düşmüş, öte yandan özel sektör tekniklerinin kamuda ve dolayısıyla KPA alanında kullanımı yaygınlaşmıştır. Ancak 'devlet başarısızlığı' paradigmasıyla beraber 1980'lerde yeniden ekonomi temelli arayışların ağırlık kazandığı söylenebilir. 1990'larda demokrasi sorunsalı üzerine yönetime sivil aktörlerin de dâhil olmasıyla KPA alanında aktörlere yönelik sorgulamalar baş göstermiş ve aktörlere ağırlık veren analizler ağırlık kazanmaya başlamıştır⁴¹. Radin, 1960'lardaki kamu politikası analizcilerini, ekonomik ve istatistiğe dayanan üretimleriyle uzman danışman statüsüyle tanımlarken; 1990'larda disiplinler arası bir akademik programdan mezun olmuş uzman kamu görevlileri haline döndüklerini vurgulamakta ve alanın farklılaşmasını somutlaştırmaktadır. Yine Radin⁴², geçmiş dönemdeki ABD Savunma Bakanlığı çalışmalarının, 1990'larda profesyonel bir disiplin halini aldığı ve 1990'lardan itibaren disiplinin elitist boyutunun kırıldığı savlarını öne sürmektedir.

Yukarıda sıralanan kırılmaların yanında vurgulanması gereken bir diğer nokta politika (policy) ve siyaset (politics) ayrımıdır. Leblebici'nin⁴³ kamu yönetimi-siyaset ilişkisine ve kamu yönetimindeki paradigma değişimlerine yönelik vurgusu kamu politikası alanı için de yoğunlukla geçerlidir. Stone'a⁴⁴ göre KPA disiplini daha

38 Cooper vd., 1998, s. 162-163

39 Hasan Hüseyin Çevik ve Süleyman Demirci, 'Kamu Politikası Aktörler ve Modeller', içinde Bekir Parlak, ve Mehmet Zahid Sobacı, (der.), Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar, (Bursa: Alfa, 2009), s. 29

40 Bknz: Ali Rıza Çoban, 'Kamu Tercihi Teorisi', içinde Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür (Der.) Çağdaş Kamu Yönetimi I, (Ankara: Nobel, 2003) s.75-97.

Hardin, Russell, 'Are Homo Economicus and Homo Politicus Identical Twins, Public Choice, No. 137, 2008 s: 463-468.

Milan Zafirovski, 'Administration and Society: Beyond Public Choice', Public Administration, Vol. 79, No.3, 2001, s: 665-688.

41 Cooper, vd., 1998, s. 163

42 Radin 2000, s. 1-4

43 Doğan Nadi Leblebici, Disiplin ve Uygulama Açısından Kamu Yönetiminin "Kimlik Krizine" Yeni Bir Bakış', Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Vol. 25, No. 1, 2001, s. 15-24

44 Deborah Stone, 'Policy Paradox: The Art of Political Decision-making', (New York: Norton, 2002)

ussal ve daha bilimsel, ancak daha az siyasi olma saikiyle siyasetten ayrıştırılmıştır. Bu süreç 19. yüzyılda hukukta, 20. Yüzyıl başında ise karar alma süreçlerinde yaşanmıştır⁴⁵. Dror⁴⁶ örneğin, KPA tanımlamasında bulunan öncüllerinin aksine 20. yüzyıl ortalarında siyasal anlamdaki politika terimi ile ilişkilendirilen bir profesyonel disiplin olarak tanımlamaktadır politika analizlerini. Aslında bu noktadan hareketle KPA, kamu yönetimi ile siyaset bilimi arasında bir alan olarak öne çıkmıştır⁴⁷. Kamu politikası analizi disiplini bu şekilde dönemsel olarak siyasetle iç içe, siyasetin yerine, siyasetin altında tartışıldığı ya da dönemsel olarak bağımsız bir disipline evrildiği; işletme, iktisat, idare gibi alanlara yaklaştığı gözlenmektedir.

Sonuç olarak süreç içerisinde kamu politikası analizleri, özdoğasından kaynaklanan disiplinlerarası niteliğini pekiştirmiş, analiz teknikleri gittikçe çeşitlenmiştir. Howlett ve Ramesh⁴⁸ de kamu politikası alanının genel geçer metodlarının olmadığını, aksine hukuk, iktisat, örgüt analizleri, bütçeleme teknikleri gibi politika analiz araçlarından söz edilebileceğini vurgulamaktadır. Kamusal faaliyetlerin neden ve sonuçlarına odaklanan ve aktörlerin bu süreçlerdeki etkinliğini inceleyen kamu politikaları analizi disiplini, siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanları arasında yeni bir kapı açmış durumdadır⁴⁹.

Wildavsky'nin⁵⁰ daha önce de ifade edilen, önce alanı tanıtmak ve ardından tanımlamak yaklaşımından hareketle, bu noktadan itibaren kamu politikası analizinin ne olduğunu tanımlamak yerinde olacaktır. Bu kapsamda not edilebilecek ilk tanımlamalardan biri, kamu politikaları için yaptığı genel tanımlaması alanda en çok kabul gören isimlerden olan Dye'in,⁵¹ kamu politikası analizi için yaptığı; "politikayı tasvir ve analiz etmek ve açıklamak çabası" tanımı yine genel ve yerinde bir nitelemedir. Cooper ve arkadaşları⁵² ise, kamu politikaları analizini bir disiplin, bir eylemler bütünü ya da politik bir süreç olarak tanımlanabileceğini öne sürmüşlerdir. Yine aynı yazarlara göre bu disiplin, sosyal bilimlerde sistematik ve tekniklerle bezeli bir sorun çözme eylemidir. Demirci ve Çevik⁵³ daha kısa bir tanımla, politika alternatifleri arasından en uygunu seçebilme ve uygulayabilme ifadesini uygun görmüşlerdir. Dror⁵⁴ ise, kamunun planlama faaliyetlerine karşılık olarak gelişen, karar almada analitik araçlara ağırlık veren bir tür danışmanlık ve sistem analizi faaliyeti olarak

45 Çelik, 2008, s. 58-59

46 Dror 1967, s. 200

47 Fatih Demir, 'Kamu Politikası ve Politika Analizi Çalışmalarının Teorik Çerçevesi', Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, No. 30, 2011, s. 107

48 Michael Howlett, M. Ramesh, ve Anthony Perl, *Studying Public Policy: Policy Cycles & Policy Subsystems* (3th Ed) (Oxford: Oxford University Press, 2009), s.30

49 Demir, 2011, s. 118

50 Wildavsky, 1987, s.5

51 Dye, 2002, s. 1

52 Cooper vd., 1998, s. 162

53 Süleyman Demirci ve Hasan Hüseyin Çevik, 'Kamu Politikası: Temel Kavramlar ve Süreçte Rol Oynayan Aktörler', içinde Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk, ve Bayram Coşkun, (Der.), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, (Ankara: Seçkin, 2008), s. 204

54 Dror, 1967, s. 200

nitelemektedir. Yıldız ve Sobacı⁵⁵ da *toplumsal sorunlara ve halkın isteklerine odaklanan disiplinler arası bir yaklaşım* ifadesini uygun görmüşlerdir.

Smith ve Larimer⁵⁶, kamu politikaları analizini daha genel bir ifadeyle kamusal anlamda ne yapmalı, nasıl yapmalı ve nasıl yaptık sorularına farklı analizlerle cevap arama eylemi olarak nitelemektedirler. Kamu politikaları analizi disiplini tanımlarken öncelikle farklı disiplinlerden beslenen, çözüm odaklı ve hem nicel hem nitel analizleri bünyesinde barındırarak yapıyı öne çıkarmak en yaygın eğilimdir⁵⁷. Bununla beraber KPA'nın çok disiplinli, yöntemsel olarak zengin, teorik donanımlı ve değer yönelimli nitelikleri de vurgulanmaktadır. Genel olarak bakıldığında kamu politikaları analizi alanının; çok disiplinli yapısının öne çıkartıldığı, bir süreç olarak kabul görme eğiliminin yaygın olduğu, yalnız nicel değil, nitel analizlerin de kullanıldığı, objektiflik vurgusuyla birlikte değer yargılarının da göz önünde tutulduğu, kamusal problemlerin çözümünde etkin bir danışmanlık faaliyeti olduğu ve hem yönetim hem siyaset alanlarıyla iç içe bir alt disiplin olarak görüldüğü söylenebilir⁵⁸.

Kamu politikalarının danışmanlık faaliyeti niteliğinden bahsedilirken bir ayrımın da dikkatlerden kaçırılmaması gerekmektedir. Çünkü Lasswell, erken dönem çalışmalarından itibaren, politikanın analizi (*analysis of policy*) ve politika için analiz (*analysis for policy*) kavramlarının kurgusundan hareketle kamu politikası analizleri için ikili bir ayrım yapmış ve ilk tip analizlerin var olan politikaların analizi olduğunu, ikinci tip analizlerin ise politika yapım sürecine bilgi üretme işi olduğunu ifade etmiştir⁵⁹. Bu noktadan hareketle ilk yaklaşımı akademik, ikinci yaklaşımı danışmanlık faaliyeti olarak görmek mümkündür⁶⁰.

Günümüzde ise kamu politikası analizlerinin üç temel gayeyle yapılabildiği ve bu analizlerin birbirlerinden farklı noktalara odaklandıkları görülmektedir. Çevik⁶¹, kamu politikası analizlerinin akademik, mesleki ya da siyasi amaçlarla yapılabildiğini; ilk amaca yönelik çıktılarının bilimsel analizler olduğunu, ikinci amaçla yapılan çıktılarının uzmanlığa dayalı bilgi sunumu niteliği olduğunu, üçüncü amaçla yapılan çalışmaların ise bir alana yönelik ve daha çok lobicilik faaliyeti düzeyinde gerçekleştiğini ifade etmektedir. Demir⁶² de ilk sırada sayılan faaliyetlerin bilimsel üretim için, ikinci amaca yönelik analizlerin sorunların çözümüne yönelik danışmanlık, üçüncü amaca yönelik çabaların ise politika geliştirmeye yönelik olduğunu belirtmektedir. Kamu politikası analizleri yapabilmek adına disiplinin gelişim süreci boyunca farklı yaklaşımlar sergilenmiş ve bu yaklaşımlara uygun farklı modeller geliştirilmiştir.

55 Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı (Der.) *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, (Ankara: Adres, 2013), s.17

56 Smith ve Larimer, 2009, s. 6

57 Harold Lasswell, 'The Policy Orientation', Daniel Lerner ve Harold Lasswell, (Der.), *The Policy Sciences: Recent Developments in Scope and Method*, (Stanford, Stanford University Press, 1951), s. 3-11

58 Dror, 1967, s. 200-201; Radin, 2000, s. 5-6

59 Akt. Parsons, 1995, s. 19-21

60 Çelik, 2008, s. 45

61 Çevik, 1998, s. 105-106

62 Demir, 2011, s. 110

Kamu politikaları analizi disiplininin aktörlere yönelik niteliği ise halen devingen bir süreç içerisinde dir.

KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE MODELLER

Analizlerin süreçsel yönü ve bu süreç içerisindeki aktörlerin rolü alanın gelişim sürecinde de sürekli gündemde olmuştur. Buradan hareketle 1990'larda yoğunlaşan kamu politikaları alanında aktörlerin varlığı sorgusunun çok daha önce başladığı ve alanda etkili olduğunu söylemek mümkündür. KPA alanının genel olarak analizi yapan, analize konu olan, analize dâhil olan aktörler üzerinden farklı biçimlere evrildiği ve dönüştüğünü söylemek mümkündür. İlk olarak **rasyonel aktör modeli** üzerine gelişen kamu politikaları analizi, bu yaklaşımda analizcinin ussallığına dayanır. Sosyal bilimlere ait teori ve metotlarda uzmanlaşmış bir analizci, bilgilerini ilgili probleme uygular ve bu süreçte problemi tanımlar, uygun çözüm seçeneklerini listeler, objektif kıstaslara dayanarak en rasyonel çözümü seçer ve etkili ve etkin şekilde uygulanma yollarını ortaya koyar. KPA'nın yükseliş dönemi sayılabilecek 1950'ler ve 1960'larda rasyonel aktör yaklaşımı yaygın olarak uygulama imkânı bulmuştur. Aslında ussal yaklaşımın temellerini Lasswell'de aramak doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu yaklaşım analizcinin kamu çıkarını en iyi şekilde analize ve olası çıktılara yansıtılabileceği ön kabulünden hareket eder⁶³. Fayda-maliyet analizlerinin kullanımının yaygınlaşması da bu anlayışa dayanmaktadır. II. Dünya Savaşı sırasında kullanılan ussal tekniklerin başarısı da bu yaklaşımın popülerliğini arttırmıştır⁶⁴. Ancak yaklaşımın ussallığı ve objektifliğine yönelik tartışmalar, sorgulamaları da beraberinde getirmiştir. Örneğin fayda-maliyet analizlerinin katkıları, ABD'de kongre üyelerince dönem dönem sorgulanmıştır⁶⁵. Yine Vietnam Savaşı esnasında ussal tekniklerin başarısızlığı, ussal modele yönelik olumsuz yaklaşımı en üst noktaya taşımıştır⁶⁶.

Aslında ussallığa yönelik eleştirilerin kaynağını, Lasswell'in 1951 yılındaki 'Politika Yönelimi' (*The Policy Orientation*) isimli kült eserinden dört sene önce H. Simon tarafından kaleme alınan, 'İdari Davranış' (*Administrative Behavior*) (1947) isimli kitabında aramak mümkündür. Simon, 'sınırlı ussallık' (*bounded rationality*) terimi ile ussallığın her koşulda ve zamanda mümkün olmadığını, ussallığın değişken olduğunu ve ancak kişiye bağlı alternatiflere ve seçimlere bağlı olduğunu ifade etmiştir⁶⁷. Aynı yoldan hareketle 1959 tarihli makalesinde Lindblom da bireyin sınırlı ussallığa atıf yaparak, bireyin kısıtlı objektifliği üzerinden rasyonel aktör modelini eleştirmiştir⁶⁸. Aynı zamanda farklı bir noktadan ussal aktör yaklaşımını sorgulamış ve kamu erkinin ancak marjinal değişiklikler olduğunda sil-baştan politika yapımına

63 Smith ve Larimer, 2009, s. 50

64 Çevik ve Demirci, 2009, s. 37

65 Cooper, vd. 1998, s. 166

66 deLeon, 2008, s. 44

67 Herbert A. Simon, *Administrative Behavior*, (New York: Macmillan, 1947), s. 93-94

68 Charles E. Lindblom, 'El Yordanıyla' Amaçları Gerçekleştirme Bilimi', içinde Kemâli Sayıbaşı (Der.), *Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar*, Ankara: Doruk, 1999, s. 219-221

yöneldiğini iddia etmiştir. Lindblom'un iddiasına göre çoğu birey gibi kamu erki de karar alırken genellikle önceki kararlarını gözden geçirerek ve değişikliklere uğratarak yeni kararını seçmektedir⁶⁹. Bu modelde önceki yılın kararları güncel politikalar için vazgeçilmez değişkenler olarak fonksiyondaki yerini almaktadır ve ağırlıklı olarak nicel analizler için geçerlidir⁷⁰. Bu nedenle bu tip karar alma modeli *arttırmacı yaklaşım* olarak isimlendirilmektedir. Arttırmacı model, ussal modele göre daha uzlaşmacı bir yaklaşımdır ve sonuçları daha kestirilebilirdir⁷¹. Aynı zamanda bazı konular için oldukça işlevseldir. Örneğin, kamu bütçelerinin hazırlanmasında genellikle arttırmacı bir yaklaşım sergilenir ve önceki yıl temelli projeksiyonlar çizilir. Davis, Dempster ve Wildavsky⁷² arttırmacı modeli ABD'deki federal bütçe uygulamalarında test etmiş ve bütçenin karmaşık yapısı nedeniyle genellikle arttırmacı bir yaklaşımın sergilendiğini ortaya koymuşlardır⁷³. Burada ağırlığın daha çok politika uygulayıcılarına yöneldiği söylenebilir. Arttırmacı modelde var olanın devamı söz konusu olduğundan, politika belirleyicileri ve uygulayıcıları baskın aktörlerdir.

Arttırmacı model; yeniliklere kapalı yapısı, var olmayan problemlere karşı yetersizliği ve ani gelişen meselelerde yeterli hareket kabiliyetine imkân tanımaması gibi sorun alanları nedeniyle eleştirilmiş, bu durum arttırmacı modelin ve rasyonel modelin olumlu yönlerinin birleştirilerek yeni bir yaklaşım ortaya koyma eğilimini ortaya çıkarmıştır. Bu eğilim sonucu *karma modeller* öne çıkmıştır⁷⁴. Karma model yaklaşımında iki önemli temsilciden söz etmek gerekir. Bunlardan ilki Etzioni ve 'Üçüncü Yol Yaklaşımı'dır.⁷⁵ Üçüncü yol yaklaşımında önemli veya radikal kararlar alınırken ussal modellerden faydalanılabileceği, ancak süregelen problem ya da politikalarda arttırmacı modelin faydalı olacağı iddia edilmiştir⁷⁶.

Karma modeli benimseyen bir diğer isim Yehezkel Dror'dur. Dror, yeni sorunların yaygın olarak ortaya çıkmadığı istikrarlı toplumlarda arttırmacı modelin başarılı olacağını, ancak dinamik nitelikli toplumlarda radikal çözüm önerilerine ve ussal yöntemlere ihtiyaç olacağını iddia eder. Sonuç olarak var olmayan meselelerle ilgili kararlarda ussal model, süregelen politikalarda ise arttırmacı modeli önerir⁷⁷.

Aktörler üzerinden hareket eden bir diğer model grup yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre kamu politikaları bir politik süreçtir ve bu süreçte bireyler politikalara etki de bulunmak için örgütlü gruplar içinde mücadele verirler. Grupların birbirleriyle mücadelelerinin ilgili politikayı belirlediği iddiası yaklaşımın temelini oluşturur. Bu

69 Cooper, vd., 1998, s. 166

70 Översikter och meddelanden, 'Policy Models', <http://cts.lub.lu.se/ojs/index.php/st/article/viewFile/3330/2903>, Erişim Tarihi: 30/05/2016, s. 57

71 Çevik ve Demirci, 2009, s. 37

72 Otto A. Davis, Michael, A. H. Dempster, ve Aaron Wildavsky, 'A Theory of The Budgetary Process', American Political Science Review, No. 60, 1966, s: 529-547.

73 Akt. Smith ve Larimer, 2009, s. 55

74 Çevik ve Demirci, 2009, s. 37

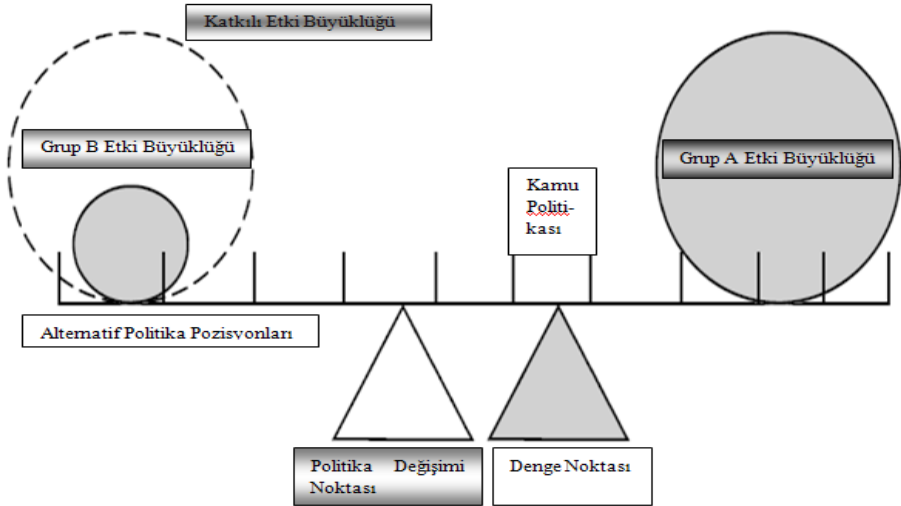
75 Amitai, Etzioni, 'Mixed-scanning: A third approach to Decision-making', Public Administration Review, Vol. 27, No.5, 1967, s. 385-392.

76 Etzioni, 1967, s.386-390

77 Yehezkel Dror, Public Policymaking Reexamined, (New Jersey Transaction Publishers, 1983), s.216-217

noktadan hareketle grupların rolleri çözümlenerek politika analiz edilebilecektir⁷⁸. Burada demokratik bir yaklaşımdan söz etmek mümkünse de demokrasi sistemi içerisinde güç dengelerinin değişkenliği ve güç dağılımının dengesizliği nedeniyle her zaman analizin geçerli olması mümkün değildir⁷⁹. Ayrıca gruplar dışında kalan güç noktalarının analiz kapsamına dâhil edilmemesi sonuçların kısıtlı kalmasına neden olabilir. Grup modeli fizik biliminden aktarımla denge yaklaşımı olarak da adlandırılmaktadır. Bu yaklaşımda etki düzeyleri ve karşılıklı dengeleri kamu politikalarını etkiler. Etki düzeylerini ise grubun mali gücü, üye sayısı, karar alıcılara yönelik etkinlikleri gibi faktörler belirler. Aşağıda yer alan Şekil II'de bu denge durum görselleştirilmiştir.

Şekil 2: Grup Modeli Anagramı

Kaynak: http://www.auburnschools.org/ahs/wbbusbin/ap%20resources/policy_models.pdf dan uyarlanmıştır. Erişim Tarihi: 30.05.2015

Grup modelinin eleştirileri arasında yer alan gruplar arası güç dağılımındaki eşitsizlik, elit teorisinin⁸⁰ kamu politikaları alanına yönelik yansımalarına bir kapı aralamıştır. Kararların her zaman demokratik süreçlerle alınmadığı ve kamu politika-

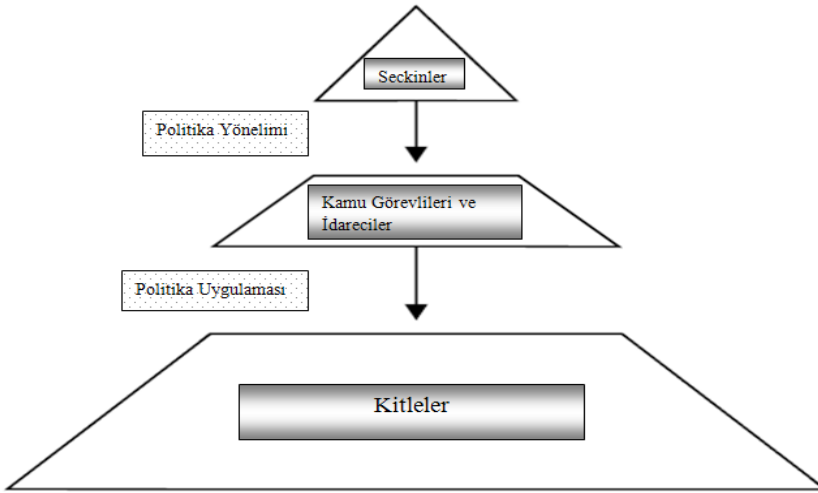
78 Çevik ve Demirci, 2009, s. 38

79 Cooper, vd., 1998, s. 167

80 Bakınız: C. Wright, Mills, 'The Power Elite', (New York: Oxford University Press, 1956); Gaetona Mosca, 'On the Ruling Class', içinde Talcott Parsons, Edward Shils, Kaspar D. Naegle ve Jesse R. Pitts (Der.) Theories of Society: Foundations of Modern Sociological Theory, (New York: The Free Press of Glencoe, 1961), s: 598-603.; Vilfredo Pareto, 'The Circulation of Elits', içinde Talcott Parsons, Edward Shils, Kaspar D. Naegle ve Jesse R. Pitts, (Der.) Theories of Society: Foundations of Modern Sociological Theory, (New York: The Free Press of Glencoe, 1961), s: 551-557; Thomas Lowi, 'American Business, Public Policy, Case-Studies, and Political Theory', World Politics, Vol. 16, No. 4, 1964, s. 677-71.

larının uygulanmasında genellikle yöneten seçkin sınıfın hâkimiyeti, *elitist model* yaklaşımını doğurmuştur. Bu modelde yöneten seçkinlerin öncelikleri ve tercihleri incelenerek analiz yapılabileceği iddiası vardır. Demokratik düzenlerde dahi belirgin sosyal grupların eğitim koşulları, istihdam olanakları gibi baskın nitelikleriyle yöneten sınıfı ağırlıkla ellerinde tutmaları, elit grupların toplumun geri kalanından farklı değerlere sahip olduğuna işaret olarak görülür ve bu değerler kamu politikalarına yön verir iddiası hâkimdir bu modelde. Dolayısıyla elitlerin değerlerinin, karar belirleyicilerinin incelenmesi ile kamu politikaları çözümlenmiş olacaktır savı gelişmiştir. Öte yandan kimi baskı gruplarının, güçlü bireylerin, özel sektör temsilcilerinin ve hatta kamu erkinin içindeki farklı güç ağırlıklarının varlığı, belirli kişi ya da gruplar üzerinden gerçekleştirilecek bir analizin geçerliliğini etkileyecektir⁸¹. Aşağıda yer alan Şekil III'de seçkin model görselleştirilmiştir:

Şekil 3: Seçkin Modelde Politika Süreci

Kaynak: http://www.auburnschools.org/ahs/wbbusbin/ap%20resources/policy_models.pdf dan uyarlanmıştır. Erişim Tarihi: 30.05.2015

Aktörlere farklı gözle yaklaşan bir başka model ise *kurumsal modeldir*. Bu modelde politika çıktılarının kurumsal tercihler ve kurallar olduğu varsayımı hâkimdir⁸². Yaklaşımına göre, kurumlar belirli uzmanlara ve uzmanlık bilgisine sahiptir ve bu uzmanlıklar sorunlara yönelik bir bilgi havuzu biriktirirler. Problemler ortaya çıktığında da üst yöneticiler bu havuzdan çekilen bilgiler üzerinden politika belirlerler⁸³. Bu noktada yukarıdan-aşağıya bir öncelik belirleme ve uygulama yaklaşımı

81 Cooper, vd., 1998, s. 167-168; Çevik ve Demirci, 2009, s. 39-40

82 Bryan D. Jones, Graeme Boushey, ve Samuel Workman 'Behavioral Rationality and The Policy Processes: Toward A New Model of Organizational Information Processing', Guy Peters, ve Jon Pierre (Der.) Handbook of Public Policy, (London: Sage, 2006). s. 51

83 Cooper, vd. 1998, s. 168

hâkimdir. O zaman politikanın analizinde öncelikle tepe yöneticilerin ve kurumsal ilişkilerin analizi politikayı analiz etmeye olanak sağlayacaktır⁸⁴. Kurumların iç özellikleri ve etkileri incelendiğinde ilgili politika da çözümlenmiş olacaktır⁸⁵. Burada sorun yine uzmanlığa dayalı ussal tercih yaklaşımının hâkim olmasıdır. Yalnızca uzmanların bilgisi temelinde oluşan havuz ve üst yöneticinin yetkinliği oranında '*en iyi*' tercih yaklaşımı ussal modelin uzman birey üzerinden alınıp kurumsal düzeye taşınması anlamına gelmektedir⁸⁶. O zaman sınırlı ussallık kurumsal model için de geçerli olacaktır. Ayrıca kurumsal uygulama kısmında yer alan sokak-düzeyi-bürokratları, dışsal paydaşlar gibi aktörler politika sürecinin dışında bırakılmaktadır. Friedman⁸⁷, bu durumun günümüz katılımcı süreçleri es geçtiğini ifade etmekte ve ayrıca katılım mekanizmalarının dışlanması demokratik süreçlere uygun olmadığını belirtmektedir.

Ussal seçim yaklaşımına dayanan ancak aktör olarak diğer modellere nazaran farklı bir anlayışı benimseyen *kamu tercihi modeli* de alanda öne çıkan modellerden biridir. İlk örnek yaklaşımın Tiebout⁸⁸ tarafından geliştirildiği kabul edilmektedir. Tiebout kamusal ürünlerin tesisinde yerel yönetimlerin vergi toplayıcı olarak yegâne karar verici olmasının etkinliği sağlamadığını, başarısız hizmet sunumu sonucu bireylerin vergilerini daha iyi kullanan bölgelere taşınma eğiliminde olduklarını iddia etmektedir⁸⁹. Tiebout hipotezinde bireylerin tam bilgi düzeyi ve tam hareketlilik varsayımları sorunlu olsa da kamu tercihi yaklaşımı için örnek kabul edilebilir. Kamu tercihi modelinde kolektif olarak halk politikaları ve uygulamaları seçme yetisine sahiptir ve belirleyici aktördür. Bireyler tercihlerde bulunur ve birlikte hareket ederek bu tercihlerin politikalara yansımaları için çaba gösterirler. Bu nedenle politikacıların da kamu çıkarı için politika yaptığı iddia edilmektedir⁹⁰. O zaman kamusal çıkarlar çözümlenebilir ya da politik sistemdeki aktörler üzerinden kamusal çıkarlar analiz edilirse kamu politikaları da çözümlenebilir. Ancak diğer ussal temelli yaklaşımlarda olduğu gibi sınırlı ussallık sorunsalı burada da öne çıkmaktadır. Bireylerin en iyiyi bilebildikleri ya da eldeki bilgileri en iyi şekilde işleyebildikleri ön kabulü ve hizmet sunumunda özel sektörün daha başarılı olacağı varsayımı nedeniyle analizlerin olumsuz etkilenme potansiyeli yüksektir.

Kamu politikalarını politik sistem üzerinden inceleyen bir başka yaklaşım ise David Easton'ın sistem yaklaşımının KPA alanına uyarlanması ile ortaya çıkmıştır. *Siyasal sistem yaklaşımında*; çevre, girdiler, politik sistem ve çıktılar olmak üzere dört ayaklı bir yapı kurgulanmaktadır. Easton'a göre siyasal sistem bir kapalı kutudur ve çevreyle bağımlı bir biçimde işlev görür. Bağımlıdır çünkü çevreden gelen

84 Barry L. Friedman, 'Policy Analysis of Organizational Analysis', içinde, Moran, M.; Rein, Martin ve Goodin, R.E., (Der.) The Oxford Handbook of Public Policy, (Oxford: Oxford University Press, 2006), s. 483

85 Çevik ve Demirci, 2009, s. 39

86 Friedman, 2006, s. 484; Jones, Boushey ve Workman, 2006, s. 51-52

87 Friedman, 2006, s. 484-487

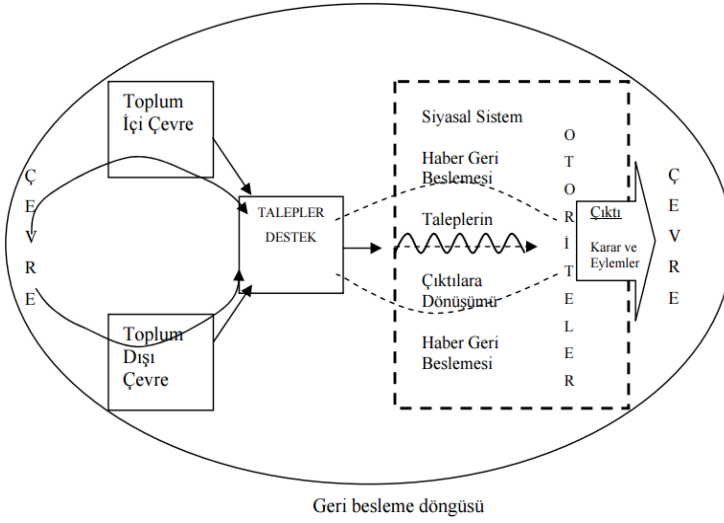
88 Bknz: Charles, M. Tiebout, 'A Pure Theory of Local Expenditures', The Journal of Political Economy, No. 64, (1956). s: 416-424.

89 Smith ve Larimer, 2009, s. 57-58

90 Cooper, vd., 1998, s. 170-171; Smith ve Larimer, 2009, s. 58-59

talepleri işleyerek çıktıları, yani karar ve eylemleri oluşturur. Bireyler ya da gruplar üzerinden gelen talepler (istekler, dilekler, çıkar beklentileri) ve destekler (oy verme, vergi ödeme, kurallara uyma), siyasal sistem kutusunun içerisinde işlenir ve sonuçta ortaya politikalar ve uygulamaları çıkar⁹¹. Bu süreç aşağıda yer alan Şekil IV'de görselleştirilmiştir.

Şekil 4: Easton'ın Siyasal Sistem Yaklaşımı

Kaynak: Topbaş, (2010: 90)

Siyasal sistem yaklaşımının en önemli özelliği dinamik karakteri ve sürece yönelik bütüncül bir bakış açısı getirmesidir. Sistem çevresel etkilere karşı dayanıklılık kapasitesi ve tepki verebilme yetisine bağlı olarak kendini yenileyebilir. Ayrıca her çıktının çevresel etkenlerle yeni bir girdiye dönüşmesi mümkündür. Böylece sistem süregelen şekilde devam eder⁹². Bu devinimi süreç şeklinde incelemek politikaların çözümlenmesine çok boyutlu bir yaklaşıma getirmektedir.

Kamu politikalarının süreç olarak incelenmesini öneren ve alanda en çok kabul gören ve tartışılan anlayış ise yine ussal temellere dayanan **süreç yaklaşımıdır**. Aşamacı model olarak da tanımlanan bu model de politika yapım süreci kademe kademe incelenir, aktörler dâhil edilir ve politika üretilmeye ya da var olan politika çözümlenmeye çalışılır. Aşamacı model kamu politikası analizi üzerine kafa yoran pek çok akademisyen tarafından incelenmiş ve ortaya politika çemberi adı verilen analiz çerçeveleri çıkmıştır. Bu analiz çerçevelerini örneklendirmek adına farklı yazarlara ait çerçeveler kurgulanan aşamalarıyla birlikte Tablo I'de yer verilmiştir.

91 James E. Anderson, Public Policy-making, (New York: Praeger,1994), s.12; Easton, 1965, s. 14

92 Hasan Topbaş, 'David Easton'un Siyasal Sistem Kuramı Bağlamında Siyasal Katılma: Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma', Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, No. 30, Bahar, 2010, s. 87

Tablo 1: Kamu Politikası Süreç Analiz Çerçeveleri Çalışmaları

Yazar	Eser	Süreçler
H. Simon	Administrative Behavior (1947)	Düşünme-Kurgulama-Karar
H. Lasswell	The Decision Process (1956)	Düşünme-Tanımlama-Yönerge Belirleme-Sunma-Uygulama-Tamamlama-Değerlendirme
R. Mack	Planning and Uncertainty (1971)	Problem Tanımlama-Alternatif Belirleme-Kararı Belirleme-Kararı Uygulama-Düzeltilme-Uyarlama
R. Rose	Comparing Public Policy (1973)	Politika İhtiyacı-Muhafif Savlar-Uygun Talebin Belirlenmesi-Hükümet Sorumluluklarını Sorgulama-Kaynakların Değerlendirilmesi-Karar-Hükümet Önceliklerinin Belirlenmesi-Seçeneklerin Belirlenmesi-Uygulama-Çıktı-Değerlendirme-Geri Bildirim
J. E. Anderson	Public Policy-Making (1975)	Problem Tanımlama ve Gündeme Alma-Kurgulama-Uyarlama-Uygulama-Değerlendirme
G. D. Brewer ve P. deLeon	The Foundations of Policy Analysis (1983)	Başlatma-Tahminlerde Bulunma-Seçim Aşaması-Uygulama-Değerlendirme-Sonlandırma
W. I. Jenkins	Policy Analysis: A Political and Organizational Perspective (1978)	Girişimde Bulunma-Bilgi Toplama-Faktörlerin Belirlenmesi-Karar-Uygulama-Değerlendirme-Tamamlama
B. W. Hogwood ve L. A. Gunn	Policy Analysis For The Real World (1984)	Konunun Seçimi-Nasıl Karar Alınacağı Belirlenmesi-Sorunu Tanımlama-Tahminde Bulunma-Öncelikleri Belirleme-Seçenek Analizi-Uygulama, İzleme ve Kontrol-Değerlendirme-Gözden Geçirme-Başarı ve Sonlandırma
R. B. Ripley	Policy Analysis in Political Science (1985)	Gündeme Alma-Kurgulama ve Hedeflerin ve Programların Yasal Düzenlemeleri-Programın Uygulanması-Uygulamanın Değerlendirilmesi, Performans ve Etki Değerlendirmeleri-Gelecek Politika ve Programlara Yönelik Kararlar

Kaynak: Hill ve Hupe, (2002: 5-6); Hupe ve Hill, (2006: 16-20); Parsons (1995: 80-81) ve Smith ve Larimer (2009: 31-36)'den uyarlanmıştır.

Tabloya yerleştirelemeyen ancak KPA alanındaki en karmaşık ve detaylı çerçeveyi sunan Dror'a ait modelin de zikredilmesi yerinde olacaktır. Dror, politika sürecini öncelikle; üst politik yapım süreci, politika yapım süreci ve politika sonrası süreç olmak üzere üç ana aşamada sınıflamıştır. İlk aşamada politika yapımından önce genel çerçevenin görülmesi, ilişkilerin sınıflaması gibi geniş kapsamlı bir bakışa da-

yanan düşünce aşaması öngörmüş, ikinci aşamada yapım sürecindeki kademeleri sınıflamış ve son aşamada politika sonrası döneme ait kademelere yer vermiştir. Sonuç olarak her aşamanın altında dörtten yediye kadar farklı kademenin ön görüldüğü 18 aşamalı bir model ortaya çıkmıştır⁹³.

Sıralanan döngü analizleri kamu politikaları için uygulanabilir çerçeveler sunması bakımından önemlidir. Tek tip olarak kurgulanmamaları, aşamaların değiştirilebilir ya da içlerinin analizciye göre doldurulabilir olması avantaj sağlamaktadır⁹⁴. Ancak aşamalar arasındaki geçişlerde dışsal etkilerin göz ardı edilebilme ihtimali ve aşamalar arası geçişlerde değişimlerin takip edilememesi olasılığı politika çemberine yönelik dezavantajlar olarak sıralanabilir⁹⁵. Bunlarla beraber süreç analiz modellerinin çok fazla ders kitabı niteliğinde olduğu, reel sisteme uygulanabilirliğin zayıf kaldığı; yapay aşamalara dayandığı; alt düzey aktörleri dışladığı gibi eleştiriler de getirilmiştir⁹⁶. Goodin, Rein ve Moran da kamu politikalarının son yirmi yıldaki aktör analizlerine yönelik ilgisine dikkat çekmektedirler. Yazarlara göre KPA, aynı zamanda aktörlerin ne yaptıklarını ve yapacaklarıyla da ilgilenmekte ve diğer aktörlerle olan ilişkileri de dikkate almaktadır⁹⁷. Radin, aktörlere yönelik analizlerin önemini politika analizcilerinin karar alma mekanizmalarında da yer aldıkları ve özellikle yasama süreçlerinde yer alan aktörlerle ilişki kurduklarını ifade ederek vurgulamaktadır.⁹⁸

SONUÇ YERİNE

Çalışma boyunca kamu politikası analizi alanının gelişimi ve kuramsal arka planları incelenmeye çalışılmıştır. Görülmektedir ki temelde alanın kökenleri üç ana yaklaşım ile açıklanmaktadır. Bunlar; danışmanlık yaklaşımıyla devlet tarihiyle birlikte başlatılan ilk açıklama, Aydınlanma çağı ve pozitivist akım ile açıklayan ikinci yaklaşım ve KPA'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişen istatistikî analiz yöntemleri ile geliştiğini iddia eden üçüncü yaklaşımdır. Ancak analizlerin tarihsel gelişimi ve kökenleri incelendiğinde aslında üç farklı yaklaşım yerine bir tarihsel süreçten bahsetmek de mümkündür. İlk önce betimsel yöntemlerle deneyimlere dayanan analizler, temel matematiksel göstergelere dayanan analizler ve ileri düzey analizler olarak gelişen bir çizgiden bahsetmek mümkündür. Yıldız ve arkadaşları⁹⁹ bu çizgide gelişen analiz metinlerini 'kamu politikası belgeleri, kamu politikası çalışmaları ve kamu

93 Peter Hupe, ve Michael J. Hill, 'The Three Action Levels of Governance', Guy Peters, ve Jon Pierre (Der.) Handbook of Public Policy, (London: Sage, 2006), s. 16-17

94 Parsons, 1995: 80-81

95 Çevik ve Demirci, 2009: 41-42

96 Parsons, 1995: 81;

Paul A. Sabatier ve Hank C. Jenkins-Smith Policy Change and Learning: An Advocacy Coalition Approach, (Colorado: Westview Press, 1993), s.1-4

97 Goodin, R.; Rein, M. ve Moran, M. (2006). "The Public and Its Policies", Moran, M.; Rein, M. ve Goodin, R. (Ed.), The Oxford Handbook of Public Policy, Oxford University Press, Oxford, s. 5-6

98 (Radin, 2000: 4)

99 Mete Yıldız; Cenay Babaoğlu ve Bican Şahin, 'Kamu Politikası Analizini Türk İdare Tarihi Üzerinden Okuma', Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi, Vol. 25, No.1, 2016, s. 133-158

politikası analizleri' olarak sınıflayarak benzer bir gelişim çizgisi üzerinde yoğunlaşmışlardır. Ancak günümüzdeki analiz çalışmalarında aktör meselesinin gittikçe öne çıkmaya başladığı atlanmamalıdır. Günümüzün katılım mekanizmalarındaki artış; küreselleşme, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımı, yönetim anlayışı, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle beraber sadece kamu değil, kamu dışı aktörlere yönelik vurgular politika analizlerindeki tartışmaları da körüklemektedir. Tarihsel süreç boyunca 'ne' olduğu tartışılan kamu politikaları meselesi ve politikaların analizi sorunsalı da gittikçe daha karmaşık yapılara bürünmektedir. Gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri ise ifade edilen bu karmaşık yapıları çözümlmek için uygun analiz yöntemlerinin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Örneğin 'büyük veri' olarak ifade edilen toplu ve karmaşık verilerin rahatlıkla analiz edilebilir hale gelmesi kamu politikası analizlerini yeni bir boyuta, dördüncü aşamaya taşımaktadır.

Türk yönetim tarihinde özellikle birincil çizgide gelişen temel kamu politikası analizlerinin varlığından rahatlıkla söz edilebilmektedir. Babaoğlu ve Yıldız¹⁰⁰ ve Yıldız, vd.¹⁰¹ çalışmalarında ilk ve ikinci aşama analizlere yönelik farklı örneklere yer vererek tarihsel örnekleri sıralamışlardır. Öte yandan günümüzde düşünce üretim kuruluşları ve araştırma merkezleri aracılığıyla üçüncü aşama analizlerin de arttığı izlenmektedir. Yine alana yönelik artan akademik ilgi de bu analizlerin sayısını arttırmaktadır. Öte yandan artık dördüncü boyutta gerçekleşen ileri düzey analizler konusunda yeterli çalışmaların yapılabildiğini söylemek pek mümkün değildir. Kamu politikası alanının 1950'lerden sonra gelişen teknik analizci yönüne dair çalışmalarının, Türkiye'de ağırlıklı 2000'li yıllardan sonra yoğunlaştığı düşünüldüğünde dördüncü aşamaya geçiş için henüz yeterli olgunluğun sağlanmadığı iddia edilebilir. Bu amaçla Türkiye'de özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelerin kamu politikası alanına transferi önem kazanmaktadır. Son yıllarda artan analizci sayısı ve ilgi düzeyinin bu yönde bir artışa vesile olacağı düşünülmektedir. Sonraki çalışmalarda bu yöndeki çabaların incelenmesinin, alanın geleceğini göstermesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

100 Mete Yıldız ve Cenay Babaoğlu 'Kamu Politikası Bakış Açısından Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde Hükümdar Danışman İlişkisi Üzerine', Yasama Dergisi, Sayı 29, 2016, s. 37-42.

101 Mete Yıldız; Cenay Babaoğlu ve Bican Şahin, 'Kamu Politikası Analizini Türk İdare Tarihi Üzerinden Okuma', Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi, Vol. 25, No.1, 2016, s. 133-158

KAYNAKÇA

- Akdoğan, A. A. (2012). "Aydınlanmadan Neo-Liberalizme Kamu Politikasının Sarsıl(a)mayan Egemenliği", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt. 45, Sayı 4, s. 1-24.
- Akdoğan, A. A. (2011). "Türkiye'de Kamu Politikası Disiplinin Tarihsel İzleri", Kartal, F. (Ed.) *Türkiye'de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları*, TODAİE, Ankara, s. 75-98.
- Anderson, J. E. (1994). *Public Policymaking: An Introduction*, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Anderson, J. E. (1975). *Public Policy-making*, Praeger, New York.
- Auburn Scholls (ty) *Policy Models*, http://www.auburnschools.org/ahs/wbbusbin/ap%20resources/policy_models.pdf, Erişim Tarihi: 30.05.2015
- Babaoğlu, C. (2013). "Türk İdare Tarihinde Danışmanlık ve Orhun Abideleri", Karabınar, S. (Ed.), *Balkanlarda Riskler ve Fırsatlar*, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, s. 1-13.
- Babaoğlu, C. ve Yıldız, M. (2016). "Kamu Politikası Bakış Açısından Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde Hükümdar-Danışman İlişkisi Üzerine", *Yasama Dergisi*, Sayı 29, s. 37-42.
- Brewer, G. D. ve deLeon, P. (1983). *The Foundations of Policy Analysis*, Dorsey Press, Homewood.
- Cooper, C. J.; Brady, L. P.; Hidalgo-Hardeman, O.; Hyde, A.; Naff, K. C.; Ott, J. S. ve White, H. (1998) *Public Administration for the Twenty-First Century*, Harcourt &Brace, Orlando.
- Çelik, F. E. (2008). "Çalışma Alanı Olarak Kamu Politikası: Tarihsel ve Düşünsel Kökler Üzerine", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 43, Sayı: 3, s.41-72.
- Çevik H. H. ve Demirci, S. (2009). "Kamu Politikası Aktörler ve Modeller", Parlak, B. ve Sobacı, M. Z. (Ed.), *Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar*, Alfa, Bursa, s. 17-59.
- Çevik, H. H. (1998). «Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye Açısından Bir Değerlendirme», *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 31, Sayı 2, s. 103-112.
- Çiner, C. U. (2009). "*Fransız Yönetim Düşüncesinin Gelişimi: Polis Biliminden Örgüt Bilimine*", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 42, Sayı 1, s. 1-22.
- Çoban, A. R. (2003). "Kamu Tercih Teorisi", Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür (Ed.) *Çağdaş Kamu Yönetimi I*, Nobel, Ankara, s. 75-97.
- Davis, A., O.; Dempster, M. A. H. ve Wildavsky, A. (1966). "A Theory of The Budgetary Process", *American Political Science Review*, 60, s. 529-547.
- DeLeon, P. (2006). "The Historical Roots of the Field", Moran, M.; Rein, Martin. ve Godin, R.E., (Ed.) *The Oxford Handbook of Public Policy*, Oxford University Press, Oxford, s. 39-57.
- DeLeon, P. (1988). *Advice and Consent: The Development of Policy Sciences*, Russel Sage Foundation, New York.
- Demir, F. (2011). "Kamu Politikası ve Politika Analizi Çalışmalarının Teorik Çerçevesi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 30, s. 107-120.
- Demirci S. ve Çevik, H. H. (2008). "Kamu Politikası: Temel Kavramlar ve Süreçte Rol Oynayan Aktörler", Balcı, A.; Nohutçu, A.; Öztürk, N. K. ve Coşkun, B. (Ed.), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, Seçkin, Ankara, s. 203-222.
- Dror, Y. (1967). "Policy Analysts: A New Professional Role in Government Service", *Public Administration Review*, No. 2, s. 197- 203.
- Dror, Y. (1983). *Public Policymaking Reexamined*, Transaction Publishers, New Jersey.
- Dunn, W. N. (2004). *Public Policy Analysis: An Introduction*, (3rd Edt.). Prentice Hall, New Jersey.
- Dye, T. R. (1987). *Understanding Public Policy*, Englewood Cliffs, Prentice-Hall Inc. New Jersey.
- Easton, D. (1965). "The Political System Under Stress", Shafritz, J. M.; Karen, S. L. ve Borick, C. P., (Ed.) *Classics of Public Policy* (2005), Pearson, New York, s. 9-17.
- Ergun, T. (2004). *Kamu Yönetimi: Kuram, Siyasa, Uygulama*, TODAİE Yayınları, Ankara.

- Etzioni, A. (1967). "Mixed-scanning: A third approach to Decision-making", *Public Administration Review*, Vol. 27, No: 5, s. 385-392.
- Friedman, B. L. (2006). Policy Analysis of Organizational Analysis Moran, M.; Rein, M. ve Goodin, R. (Ed.), *The Oxford Handbook of Public Policy*, Oxford University Press, Oxford, s. 482-496.
- Fred M. Frohock, *Public Policy: Scope and Logic*, (New Jersey: Prentice-Hall, 1979)
- Goldhamer H. (1978), *The Adviser*, Elsevier, New York.
- Goodin, R.; Rein, M. ve Moran, M. (2006). "The Public and Its Policies", Moran, M.; Rein, M. ve Goodin, R. (Ed.), *The Oxford Handbook of Public Policy*, Oxford University Press, Oxford, s. 3-35.
- Hardin, R. (2008). "Are Homo Economicus and Homo Politicus Identical Twins", *Public Choice*, 137, s. 463-468.
- Heclo, H. (1972). "Review Article: Policy Analysis", *British Journal of Political Science*, 2, s. 83.108.
- Hill, M. ve Hupe, P. (2002). *Implementing Public Policy*, Sage, London.
- Hogwood, B. W. ve Gunn, L. A. (1984). *Policy Analysis for the Real World*, Oxford University Press, Oxford.
- Howlett, M. ve Ramesh, M. ve Perl, A. (2009). *Studying Public Policy: Policy Cycles & Policy Subsystems* (3th Ed) Oxford University Press, Oxford.
- Hupe, P. ve Hill, M. (2006). "The Three Action Levels of Governance", Peters, G. ve Pierre J. (Ed.), *Handbook of Public Policy*, Sage, London, s. 13-31.
- Jenkins, S. (1978). *Policy Analysis: A Political and Organizational Perspective*, Palgrave Macmillan, New York.
- Jones, B. D.; Boushey, G. ve Workman, S. (2006). "Behavioral Rationality and The Policy Processes: Toward A New Model of Organizational Information Processing", Peters, G. ve Pierre J. (Ed.) *Handbook of Public Policy*, Sage, London, s. 49-75.
- Karkin, N. (2012). "Türkiye'nin E-Devlet Politikalarının Değerlendirilmesi", Yıldız, M. ve M. Z. Sobacı (Ed.), *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, Adres, Ankara, s.692-717.
- Lasswell, H. D. (1956). *The Decision Process: Seven Categories of Functional Analysis*, University of Maryland Press, Maryland.
- Lasswell, H. (1951). "The Policy Orientation", Lerner, D. ve Lasswell, H. (Ed.), *The Policy Sciences: Recent Developments in Scope and Method*, Stanford University Press, Stanford, s. 3-15.
- Leblebici, D. N. (2001) "Disiplin ve Uygulama Açısından Kamu Yönetiminin "Kimlik Krizine" Yeni Bir Bakış", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 25, Sayı 1, s. 15-24.
- Lindblom, C. E. (1999). "El Yordamıyla" Amaçları Gerçekleştirme Bilimi", Kemâli Sayıbaşı (Ed.), *Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar*, Doruk, Ankara, s. 217-247.
- Lowi, T. (1964). "American Business, Public Policy, Case-Studies, and Political Theory", *World Politics*, Vol. 16, No. 4, s. 677-715
- Moran, M, ve Rein M, ve Goodin R. (2006). *The Oxford Handbook of Public Policy*. Oxford University Press, Oxford.
- Mack, R. P. (1971). *Decision Making in Business and Government Administration*, John Wiley & Sons, New York.
- Mills, W. C. (1956). "The Power Elite", New York: Oxford University Press.
- Mosca, G. (1961). "On the Ruling Class", Parsons, T.; Shils, E.; Naeyegele K. D. ve Pitts, J. R. (Ed.), *Theories of Society: Foundations of Modern Sociological Theory* The Free Press of Glencoe, New York, s. 598-603.
- Ömürgönülşen, U. (2003). "Kamu Sektörünün Yönetimi Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Yeni Kamu İşletmeciliği", Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür (Ed.), *Çağdaş Kamu Yönetimi-I*, Nobel, Ankara, s. 3-43.

- Översikter och meddelanden (1987) *Policy Models*, <http://cts.lub.lu.se/ojs/index.php/st/article/viewFile/3330/2903>, Erişim Tarihi: 30/05/2015, s. 54-74.
- Pareto, V. (1961). "The Circulation of Elits", Parsons, T.; Shils, E.; Naegele K. D. ve Pitts, J. R. (Ed.), *Theories of Society: Foundations of Modern Sociological Theory* The Free Press of Glencoe, New York, s. 551-557.
- Parsons, W. (1995). *Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*, Edward Elgar Publishing, Aldershot.
- Radin, B. A. (2000). *Beyond Machiavelli: Policy Analysis Comes of Age*, Georgetown University Press, Washington.
- Ripley, R. B. (1972). *The Politics of Economic and Human Resource Development*, Bobbs-Merrill, Indianapolis.
- Rose, R. (1973). "Comparin Public Policy: An Overview", *European Journal of Political Research*, 1, s. 67-94.
- Sabatier, P. A. ve Jenkins-Smith, H. C. (1993). *Policy Change and Learning: An Advocacy Coalition Approach*, Westview Press, Colorado.
- Simon, H. A. (1947). *Administrative Behavior*, Macmillan, New York.
- Smith, K. B. ve Larimer, C. W. (2009). *The Public Policy Theory Primer*, Westview Press, Philadelphia.
- Spicer, M. (1998), "Cameralist Thought and Public Administration", *Journal of Management History*, Vol. 4, No. 3, s. 149-159.
- Stone, Deborah 'Policy Paradox: The Art of Political Decision-making', Norton, New York, 2002.
- Şaylan, G. (1978), "Yönetim Biliminin Evrenselliği ile İlgili Bazı Düşünceler", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, s. 3-15.
- Tiebout, C. M. (1956). "A Pure Theory of Local Expenditures", *The Journal of Political Economy*, 64, s. 416-424.
- Topbaş, H. (2010). "David Easton'un Siyasal Sistem Kuramı Bağlamında Siyasal Katılma: Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma", *Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Bahar, 30, s. 81-112.
- Usta, A. (2013). "Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış", *Yasama Dergisi*, 24 (2), s. 78-102.
- Üstüner, Y. (2003). "Siyasa Oluşturma Sürecinde Ağ Yönetişimi Kuramı", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 36, Sayı 3, s. 49-65.
- Wildavsky, A. B. (1987). *Speaking Truth to Power: The Art and Craft of Policy Analysis*, Transaction Books, New Brunswick.
- Yıldız, M.; Babaoğlu, C. ve Şahin, B. (2016). "Kamu Politikası Analizini Türk İdare Tarihi Üzerinden Okuma", *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 34, Sayı 2, s. 133-158.
- Yıldız, M. ve Sobacı M. Z. (2013), "Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi", Yıldız, M. ve Sobacı, M. Z. (Ed.), *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, Adres, Ankara, s. 16-42.
- Yıldız, M. ve Sobacı M. Z. (Ed.) (2013). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, Adres, Ankara.
- Yıldız, M. (2007). "Uluslararası Kuruluşların Türkiye'nin e-Devlet Siyahasına Etkisi", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 40, Sayı 2, s. 39-55.
- Yıldız, M. (2006). "Kamu Siyasaları Açısından Cep Telefonu Teknolojisi ve Mobil Devlet", *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 24, Sayı 1, s. 241-263.
- Zafirovski, M. (2001). "Administration and Society: Beyond Public Choice", *Public Administration*, Vol. 79, No. 3, s. 665-688.